

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra, "Kråksmåla"
 Socken: Ålgö m. f. Berättat av: Susanna Orlandtsätter, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800. i Ålgö socken.

Uppteckningen berör utseendet av
plats för kyrkans byggande, m. m.

(36. 6. 13.)

Vol: 1

Sidor: 1-9

1.)

ACC. N:R. M. 6960 : 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ronligt fädernas uppgifter så i gam-
mal tid gick det intet an att hur som helst
välja plats för byggandet av hus, som
voro av någonting värdigt betydelse. I
föregående uppteckningar hava vi läst
hur de "Underjordiske" hade sin hand
med i spelet, och en kyrka var ju i och
för sig en viktig byggnad. Det gällde
vara förvissad om att man valt rätt
"Tomt" (byggnadsplats). Marmor be-
rättade m. f. att när man skulle bygga
Älgshells första kyrka, så var det stora
svårigheter i vägen. Det var vid tiden
omkring 1174 by det förvaras ett gängjern
i Sanktians skåp i Älgshellskyrka och
på jernet äro runor, som uttydda sä-
ger, "Åna 1174 inhakades denna kyrkadörr."
Den första kyrka skulle i hocknen byggas

i Högskullsplätt i sydvästra delen av socknen. Man lade grund, högg och körde fram timmer till byggnadsplatsen, men vad som byggdes opp på där, det revs ner på natten. Man fortsatte med att bygga, men det blev gammna resultat. Så beslöt man rådfråga en "klak häring". Han sade, att "Jom skulle skaffa sig $\frac{1}{2}$ twillingor, som icke druckit mjölk bland, utan ren mjölk, när dam födes opp. Sen skulle dom ta första timret, som lades in i den tillämnade kyrkan och kedja fast det vid öket i de okade twillingorarna, samt låta dom gå vart dam ville, men när dom stannade och kvarblev på en plats, där skulle kyrkan byggas. Jom gjorde så. Orarna ginga $\frac{1}{2}$ mil från den plats där man tänkte

3.)
bygga på Högskulets plätt och norr ut "skräp-
in" i en tät Låvskof, som hette "Högskulett".
Där byggdes älgskulets första kyrka och vest
furlig. och den nya, som byggdes 1805-1806. är
blott som därifrån. Obs! Här passar i sam-
band, så det ej blir glämt på om följande
säger även den av marmor. Den första
kyrka hade i många år blott en klacka
i sin klockstapel och denna klacka var
gjuten omkring 1352. "Så, digerdän gick." Un-
der Gustav Wasas regering lät Högskulets-
boarna gjuta nigen större klacka, som
då blev "Högskuletsklacka". Men Wassa stod i skuld
till Låvskarna för krigsjälp och skulden
måste betalas. Här var ant efter pengas
i landet och kongen beslöt att lå "stora-
klacka" ut varje kyrka & sälja för att
på ihop pengas. Men där lam hade

4.)

ACC. N.R. M. 6960 : 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blott en klacka fingo dam lösa henne
med pengar "Så di förmätte." Set förfäret
prästerskapet & en del storgsbövar i Al-
hultssocken att behåva lemna sin stor-
klacka, så di beslota "faga klackan, me-
der en natt och gämma henne i Hgassjä-
sos. m. från kyrkan." I Hgassjä ligger blott
få meter från landit den lilla "Torned", och
där i vattnet sänkte dam klackan i hopp
att faga henne opp när Lybäcksskulden
var betalt. Så fick då storgsbövarna lösa
sin enda klacka. Sen spridde prästerka-
pet & storgsbövarna ut det ryktet, att dam
ringde med klackan innan han vart
"döpt" (= Prologen invigd), så stollen fingo makt
över henne och stula henne bort. Detta pas-
de det vidskepliga folket. Om sidor laga
dam, som gämk klackan, men talet gick.

5.)

ACC. N:R. M. 6960:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En dag kom en "spåkäring" till prästen
och sade; "jag vet var klockan ligger
begraven." När dom ringer i klockan
här i stappeln, så låter det så här "Gå
gasjö, vid Termö, där ligger min kyr-
ker begraven." Sen sade han att dom
skulle skaffa sig. Twillingatser och så
prästen och folk begiva sig dit, men
intet säga ett ord eller giva ett ljud i-
från sig. Dom gjorde så och funna
klockan. Men just i det samma kloc-
kan var över vattnet, så kom prä-
sten att se tillbaka, och tyckte då
att "Prostgården" brann. Vad han
ropade "Giv hjälp oss, hela prostgården
står i logor!" Så syntes en svart, kla-
liknande hand hejla loss kedjan från
klockan och en dån röst ur djupet

6.)

ACC. N:R. M. 6960:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sade; "Inga arar, som druckit vatten-
blandad mjölk drar spj mej." "I så
va Iraken, som fått makt över klac-
ka, ha va bleven te Irakagods, där
för gick det, som det gick." I så klöt jag.
— Sen duktige sagemannen Fabricör
Carl Johansson, född i Vena socken
Kallmar-län, död i Kråksmåla 1936, har
berättat följande. Mållila socken i
Kallmar-län hetar för i världen "Mållila".
Det var svårt finna byggnadsplan till
den kyrkan, liksom Jäghults första
kyrka, men den förfota på samma
sätt med att binda ett tunnlar av den
källärvade kyrkan vid tvillingaxar-
nas och låpa dem på efter behag.
Först på tredje dan därefter funna sam-
otarna stående i en kät "grankorva."

På marken mellan åarna hade vält
opp en skän lilja, som gam anledning
till sockennamnet "Mällija", som se-
dan under tidens lopp blivit anvand-
lat till Mällilla. på slöt sagau. —

Obs! Bland fäderna var och den fram
inrotad att djur kunde "Spöka efter sä-
den." s. v. s. på ett sådant "Gengångarelin" som
människor. Obs! När man funnit en lämp-
lig plats för kyrkobyggnad, så måste
man skaffa kyrkan och kyrkogården
ett skyddsväsende, som häck inkräkt-
re barba nattetid antingen det gälla
kyrkotjuvar eller trollkarlar eller Hex-
or. Detta väsen = (skyddsväsende) hetta "Kyr-
kogrim". Särfor när man utsig kyrk-
planen; på det första djur av vad slag
det vara mände, man mötte på vägen

8.)

ACC. N:R. M. 6960:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det skulle man fånga och gräva ner levan-
de i jorden omkring under "Karet" eller
och under "Östra hörstensen", så blev
därav en "Kyrkogrim". Försnummade
man detta så fick "den första män-
niska, som begravs i den nya grift-
gården bli "Kyrkogrim." Obs! Kvenen
grymt det än lyckes, så berättade fä-
terna att dom hört att i forntid kun-
de hänt att "som grävt ner en levan-
de krigsfånge," men vid vilken kyrka
visste dom intet att berätta. Sen, som
natttid gick för att stjåla i kyrkan
eller taga hem griftgårdssjord eller Säd-
ingaben eller stänks från gravarna
i "Rackarevran" norr om kyrkan, alla
dessa löpte fara för "Kyrkogrim." Om
dom råg sig tillbaka innan dom läm-

2.)
nat griftgården. "Si då to han dam
"en näve i skulet & den andre i mac-
ken & kastade dam hvestrupa över
ringmuren, så di bröt armar & ben ä
ä rej. "Kunna på Spinkabacken" varan
ska skrivas framdeles, han var en mate
& skulle stjåla ett dödingaben på
kräksmåla griftgård, men såg rej betes
innan han va utanför gallerpor-
ten." & kyrkogrimmen to & slängde
fulkita över muren, så ho bröt ett
ben ä rej, så ho fick gå låghalt
aperstämde delen av sitt liv, kette det
set panns gamla, som sette "kyrkogrim"
& Högkult är det en späd Högkult, i kräk-
måla en hund o.s.v. berende på vit-
ket djur, som blivit levande mergrävt.